

**Χορευτικές Δραστηριότητες και Παράγοντες που Αναστέλλουν
την Συμμετοχή Ενηλίκων**

Δ. Γουλιμάρης

Σ.Ε.Φ.Α.Α., Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Εισαγωγή

Η συμμετοχή σε δραστηριότητες παραδοσιακού χορού σχετίζεται με την ανάγκη του ατόμου για ψυχαγωγία, κοινωνική συναναστροφή, φυσική άσκηση, καλλιτεχνική δημιουργία αλλά και με το πολιτιστικό υπόβαθρο του. Μια από τις δραστηριότητες αναψυχής που γνωρίζουν σημαντική επιτυχία στην Ελλάδα είναι ο παραδοσιακός χορός. Οι ενδιαφερόμενοι συμμετέχουν στη συγκεκριμένη δραστηριότητα μέσω εκατοντάδων πολιτιστικών συλλόγων, δημοτικών επιχειρήσεων, Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων και ιδιωτικών σχολών χορού. Ο αριθμός των ενηλίκων που συμμετέχουν σε χορευτικές δραστηριότητες αυξάνεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια. Έτσι ενήλικες με διαφορετική χορευτική εμπειρία, μορφωτικό επίπεδο και ηλικία πλαισιώνουν τις χορευτικές δραστηριότητες (Filippou, Goulimaris, Baxevanos & Genti, 2010). Επιπλέον πολλοί ξένοι υπήκοοι ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '70 έως σήμερα συμμετέχουν σε σεμινάρια εκμάθησης χορών στην Ελλάδα συνδυάζοντας τα με διακοπές (Filippou, Goulimaris, Mihaltsi & Genti, 2010). Η μεγάλη συμμετοχή ατόμων καθιστά το χώρο μια σημαντική αγορά εργασίας για τα στελέχη του χορού αλλά και σημαντική «δεξαμενή πελατών» που θα πρέπει να φροντίσουν και να προσέξουν ιδιαίτερα οι διοικήσεις των οργανισμών που αναπτύσσουν σχετικές δραστηριότητες. Παρά τον αυξανόμενο αριθμό συμμετοχών οι ακαδημαϊκές έρευνες σχετικά με τους λόγους συμμετοχής ή αποτροπής σε χορευτικές δραστηριότητες είναι ελάχιστες. Η διερεύνηση των λόγων που αποτρέπουν τους ενήλικες να συμμετέχουν σε χορευτικές

δραστηριότητες είναι αναγκαία για την μεγιστοποίηση και προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού ενηλίκων. Οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί και το θεωρητικό πλαίσιο που έχει αναπτυχθεί για τους παράγοντες που αναστέλλουν την συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής αποτελούν χρήσιμα εργαλεία για την μελέτη των αιτιών που εμποδίζουν τους ενήλικες να συμμετέχουν σε χορευτικές δραστηριότητες. Μεγάλος είναι ο αριθμός των ερευνών που τα τελευταία χρόνια έχει πραγματοποιηθεί με σκοπό την διερεύνηση των αιτιών που αναστέλλουν ή περιορίζουν την συμμετοχή ατόμων σε δραστηριότητες αναψυχής ή σε φυσικές δραστηριότητες (Alexandris, et al., 2008; Andronikidis et al., 2007; Balaska & Kouthouris, 2014; Crawford & Godbey, 1987; Crawford, et al., 1991; Godbey, 1985; Hawkins, et al., 1999; Hinch & Jackson, 2000; Masmanidis, et al. 2015; Palen et al., 2010; Parker, 2007; Pinto, et al., 1996; Shogan, 2002; Stodolska & Shinew, 2010; Shinew, et al., 2004; White, 2008).

Ένα ιδιαίτερο πεδίο μελετών για την αναψυχή αφορά τους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής (Jackson, 1991; Samdahl & Jekubovich, 1997). Η έννοια των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής στην αναψυχή έχει οριοθετηθεί από διάφορους ερευνητές. Κοινή αντίληψη των ερευνητών είναι ότι αποτελούν τους παράγοντες που αντιλαμβάνονται τα άτομα οι οποίοι αναστέλλουν, περιορίζουν ή εμποδίζουν την συμμετοχή τους σε δραστηριότητες αναψυχής (Alexandris & Carroll, 1999; Alexandris et al. 2008; Θεοδωράκης και συν., 2008; Hudson, et al., 2010; Jackson, 1988; 1991a; 1991b; 1993; 2000; Jackson & Herderson, 1995; Κουθούρης και συν., 2008).

Το συνεχές αυξανόμενο ενδιαφέρον για τους ανασταλτικούς παράγοντες αναψυχής οδήγησε στη δημιουργία μοντέλων που ερμηνεύουν τον τρόπο που επηρεάζουν την συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής. Ένα κλασικό μοντέλο ταξινόμησης ανασταλτικών παραγόντων αναψυχής, που σχετίζεται με τις προτιμήσεις και την συμμετοχή των ατόμων με ευρεία αποδοχή από τους ερευνητές προτάθηκε από τους Crawford και Godbey (1987). Το μοντέλο διακρίνει τρεις κατηγορίες ανασταλτικών παραγόντων. Οι ενδοατομικοί (intrapersonal) είναι οι παράγοντες οι οποίοι αφορούν ατομικά ψυχολογικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν τις επιλογές του ατόμου π.χ. άγχος, το επίπεδο της αυτοεκτίμησης, κατάθλιψη, προβλήματα υγείας, κ.τ.λ. Οι διαπροσωπικοί (interpersonal) παράγοντες αφορούν τις διαπροσωπικές σχέσεις και επιρροές π.χ. η ευκολία ή δυσκολία να βρει το άτομο παρέα για την συμμετοχή του στις δραστηριότητες. Οι δομικοί (structural) είναι οι παράγοντες που παρεμβαίνουν μεταξύ της επιλογής που κάνει το άτομο για το είδος της δραστηριότητας που θα ακολουθήσει

και την συμμετοχή του σε αυτή π.χ. οι οικονομικοί πόροι, οι ευκαιρίες για συμμετοχή σε δραστηριότητες, το κλίμα, η έλλειψη εγκαταστάσεων, κ.τ.λ.

Το 1991 οι Grawford, Jackson και Godbey εξέλιξαν το παραπάνω μοντέλο προτείνοντας ότι το άτομο βιώνει ιεραρχικά τους ανασταλτικούς παράγοντες κατά τη λήψη της απόφασης για την συμμετοχή σε δραστηριότητες αναψυχής. Οι ενδοπροσωπικοί ανασταλτικοί παράγοντες αποτελούν τα ισχυρότερα εμπόδια για την συμμετοχή σε δραστηριότητες. Ακολουθούν οι διαπροσωπικοί ενώ την μικρότερη δύναμη επιρροής έχουν οι δομικοί ανασταλτικοί παράγοντες. Μετέπειτα έρευνες επιβεβαίωσαν την σειρά σημαντικότητας των ανασταλτικών παραγόντων (Alexandris & Carroll, 1997a; 1997b; Raymore et al., 1993).

Τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον ερευνητών στρέφεται στην επίδραση του πολιτισμού στους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής σε δραστηριότητες αναψυχής εξετάζοντας την εγκυρότητα του μοντέλου ανασταλτικών σε πληθυσμούς με διαφορετικό πολιτιστικό υπόβαθρο. Ορισμένοι ερευνητές θεωρούν ότι ο πολιτισμός αποτελεί έναν παράγοντα που επηρεάζει τις θεωρίες και την έρευνα της ανθρώπινης συμπεριφοράς (Hudson et al. 2010; Matsumoto & Yoo, 2006). Έρευνες υποστηρίζουν ότι ο πολιτισμός επηρεάζει τους ανασταλτικούς παράγοντες αναψυχής (Hudson et al. 2010; Walker, Jackson, & Deng, 2007; 2008) ενώ οι Chick και Dong (2003) δηλώνουν ότι νέες κατηγορίες ανασταλτικών θα πρέπει να προστεθούν στο ιεραρχικό μοντέλο λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πολιτισμός είναι μια κατηγορία ανασταλτικών που ενισχύει την αξιοπιστία του μοντέλου όταν εφαρμόζεται σε διαφορετικές κοινωνίες.

Στην Ελλάδα υπάρχει έλλειψη ερευνών για τους ανασταλτικούς συμμετοχής σε δραστηριότητες πολιτισμού και χορού. Από τις ελάχιστες σχετικές έρευνες οι Θεοδωράκης και συν. (2008) διαπίστωσαν ότι οι ανασταλτικοί παίζουν σημαντικό ρόλο στην πρόβλεψη του επιπέδου ανάμειξης σε χορευτικές δραστηριότητες. Οι μελέτες που υπάρχουν εστιάζονται κυρίως στη διερεύνηση των ανασταλτικών στο πεδίο της φυσικής δραστηριότητας και των σπορ (Alexandris & Carroll, 1997a; Alexandris & Carroll, 1999; Alexandris et al., 2001; Κουθούρης, Αλεξανδρή & Γκόλτσιος, 2005; Δαμιανίδης et al., 2007; Κουθούρης, και συν., 2008; Κουθούρης και συν., 2006; Masmanidis, et al., 2009). Ορισμένοι ερευνητές εξέτασαν τους ανασταλτικούς σε σχέση με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων (Αβουρδιάδου, και συν., 2007; Alexandris & Carroll, 1997b; Κουθούρης et al., 2005) ενώ άλλοι σε σχέση με την παρακίνηση τους (Alexandris, et al., 2007; Alexandris, et al., 2002; Carroll &

Alexandris, 1997). Ακόμη τα τελευταία χρόνια γίνονται έρευνες για την διαπραγμάτευση των ανασταλτικών (Alexandris, et al., 2007; Κουθούρης, Αλεξανδρή & Μπουντόλου, 2005).

Σκοπός της εργασίας ήταν η μελέτη των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής ενηλίκων σε δραστηριότητες παραδοσιακού χορού καθώς και να εξεταστεί αν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά αποτελούν παράγοντα διαφοροποίησης της παραγόντων αυτών.

Μεθοδολογία

Δείγμα

Στην έρευνα πήραν μέρος 300 ενήλικα άτομα που συμμετείχαν σε τμήματα παραδοσιακών χορών τα οποία οργάνωσαν πολιτιστικοί σύλλογοι οι οποίοι ήταν Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η επιλογή του δείγματος έγινε με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας. Από αυτούς οι 115 ήταν άνδρες και οι 185 γυναίκες. Ο μέσος όρος ηλικία τους ήταν 37.3 έτη (TA = 12.3). Ελάχιστη ηλικία ήταν τα 18 έτη και η μέγιστη τα 67 έτη. Ο μέσος όρος ετών ενασχόλησης με τον παραδοσιακό χορό ήταν 10.3 (TA=9.0), ενώ ο μέσος όρος συχνότητας συμμετοχής στις χορευτικές δραστηριότητες ήταν 2 φορές την εβδομάδα (TA=1.0). Στον πίνακα 1 εμφανίζονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος.

Πίνακας 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

Φύλο	Ηλικιακές ομάδες	Έτη ενασχόλησης	Συχνότητα συμμετοχής
Άνδρες 38.3%	18-25 23.3%	1-3 26.7 %	1 31.4%
Γυναίκες 61.7%	26-35 24.3%	4-10 35.6%	2 52.2%
	36-45 24.7%	11 + 37.7%	3 + 16.4%
	46 + 27.7%		

Όργανα Μέτρησης

Για την αξιολόγηση των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα «Ανασταλτικών Παραγόντων στην Αναψυχή» των Alexandris και Carroll (1997a) αφού πρώτα προσαρμόστηκε για την δραστηριότητα των ελληνικών παραδοσιακών χορών. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε συνολικά επτά παράγοντες

και είκοσι εννέα ερωτήματα. Ο παράγοντας «έλλειψη χρόνου» (Lack of Time) π.χ. " Δεν έχω το χρόνο λόγω των υποχρεώσεων εργασίας μου". Ο παράγοντας «ατομικοί/ψυχολογικοί» (Individual/Psychological) π.χ. " Ο χορός με κουράζει". Ο παράγοντας «έλλειψη γνώσεων» (Lack of Knowledge) π.χ. " Δεν έχω κάποιον να με διδάξει τις δραστηριότητες παραδοσιακού χορού που επιθυμώ". Ο παράγοντας «εγκαταστάσεις/υπηρεσίες» (Facilities/Services) π.χ. " Οι εγκαταστάσεις στις οποίες χορεύουμε είναι ανεπαρκής". Ο παράγοντας «πρόσβαση/οικονομικά» (Accessibility/Financial) π.χ. " Δεν έχω δικό μου μεταφορικό μέσο". Ο παράγοντας «έλλειψη παρέας» (Lack of Partners) π.χ. " Οι φίλοι μου δεν ενδιαφέρονται να χορέψουν.". Τέλος ο παράγοντας «έλλειψη ενδιαφέροντος» (Lack of Interest) π.χ. " Ο παραδοσιακός χορός δεν είναι μία από τις προτεραιότητές μου". Οι απαντήσεις δόθηκαν σε επταβάθμια κλίμακα Likert από το «καθόλου σημαντικός» (1) ως το «πολύ σημαντικός» (7). Η εγκυρότητα και η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου έχει ελεγχθεί σε ανάλογες έρευνες στον ελληνικό πληθυσμό (Alexandris & Carroll, 1997b; Δαμιανίδης, και συν., 2007; Κουθούρης, Αλεξανδρή, Γιοβάνη & Χατζηγιάννη, 2005).

Τέλος το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει μια σειρά ερωτήσεων σχετικά με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα καθώς και μια ερώτηση για την συνολική ικανοποίηση τους από τη συμμετοχή τους σε μαθήματα παραδοσιακών χορών στο σύλλογο κατά τον τελευταίο μήνα. Η απάντηση δόθηκε σε δεκαβάθμια κλίμακα Likert από το «καθόλου» (1) ως το «απόλυτα» (10).

Διαδικασία

Η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική και η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ανώνυμη. Αρχικά οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν για το σκοπό της έρευνας, για τον τρόπο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, ότι δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις και ότι οι απαντήσεις τους θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για της ανάγκες της έρευνας. Συμπλήρωναν το ερωτηματολόγιο στους χώρους των συλλόγων κατά την έναρξη της χορευτικής δραστηριότητας.

Αποτελέσματα

Για να εξεταστεί η παραγοντική εγκυρότητα της κλίμακας «Ανασταλτικών Παραγόντων Αναψυχής» στο χώρο του παραδοσιακού χορού πραγματοποιήθηκε διερευνητική παραγοντική ανάλυση από την οποία προέκυψαν επτά παράγοντες με ιδιοτιμή μεγαλύτερη από 1 και συνολική διακύμανση 81.4%. Τα αποτελέσματα έδειξαν τις παρακάτω φορτίσεις για κάθε παράγοντα: «έλλειψη χρόνου» (.80-.62), «ατομικοί/ψυχολογικοί» (.87-.76), «έλλειψη γνώσεων» (.91-.65), «εγκαταστάσεις/υπηρεσίες» (.82-.76), «πρόσβαση/οικονομικά» (.81-.71.), «έλλειψη ενδιαφέροντος» (.87-.74), «έλλειψη παρέας» (.94-.79).

Ανάλυση αξιοπιστίας πραγματοποιήθηκε με τον υπολογισμό των τιμών του συντελεστή Cronbach α για κάθε παράγοντα ξεχωριστά. Οι τιμές ήταν ικανοποιητικές και για τους επτά παράγοντες ($\alpha > .60$): «έλλειψη χρόνου» (.80), «ατομικοί/ψυχολογικοί» (.83), «έλλειψη γνώσεων» (.85), «εγκαταστάσεις/υπηρεσίες» (.79), «πρόσβαση/οικονομικά» (.77), «έλλειψη ενδιαφέροντος» (.83), «έλλειψη παρέας» (.90).

Από το άθροισμα του σκορ των ερωτήσεων σε κάθε παράγοντα διαιρούμενο δια του αριθμού των ερωτήσεων του παράγοντα δημιουργήθηκαν νέες μεταβλητές που αντιπροσωπεύουν τις υποκλίμακες ανασταλτικών παραγόντων.

Πίνακας 2. Μέσοι όσοι και τυπικές αποκλίσεις των ανασταλτικών παραγόντων

Παράγοντες	M.O.	T.A.
Έλλειψη χρόνου	3.8	1.7
Ατομικοί/ψυχολογικοί	2.1	1.5
Έλλειψη γνώσεων	2.5	1.7
Εγκαταστάσεις/υπηρεσίες	2.9	1.6
Πρόσβαση/οικονομικά	2.6	1.7
Έλλειψη παρέας	2.5	1.9
Έλλειψη ενδιαφέροντος	2.9	1.9

Από την ανάλυση των δεδομένων (πίνακας 2) διαπιστώθηκε ότι σημαντικότερος ανασταλτικός παράγοντας συμμετοχής αναδείχθηκε η «έλλειψη χρόνου» (M.O. 3.8 – T.A. 1.7). Στον αντίποδα οι χαμηλότερες τιμές παρατηρήθηκαν στον παράγοντα «ατομικοί/ψυχολογικοί» (M.O. 2.0– T.A. 1.5). Κάτω του μέσου όρου τιμές

εμφανίζονται στους υπόλοιπους παράγοντες γεγονός που δείχνει ότι συνολικά οι ανασταλτικοί παράγοντες κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα.

Διαφορές ως προς το φύλο

Για να ελεγχθούν οι διαφορές στους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής ως προς το φύλο, πραγματοποιήθηκαν T-tests για ανεξάρτητα δείγματα. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το φύλο αποτέλεσε παράγοντα διαφοροποίησης των ανασταλτικών παραγόντων «έλλειψη γνώσεων» ($t_{(298)}=2.4$ $p < .05$), «Πρόσβαση/οικονομικά» ($t_{(298)}=4.5$ $p < .05$), «Έλλειψη ενδιαφέροντος» ($t_{(298)}=2.7$ $p < .05$). Επιπλέον, για τις γυναίκες τους παράγοντες αυτούς πήραν μεγαλύτερη τιμή από ότι για τους άνδρες. Για τους υπόλοιπους παράγοντες, δεν υπήρξε στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση ως προς το φύλο (πίνακας 3).

Πίνακας 3. Έλεγχος διαφορών των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής ως προς το φύλο.

	Άνδρες		Γυναίκες		t	P
	M.O	T.A	M.O.	T.A.		
Έλλειψη χρόνου	3.9	1.6	3.8	1.7	-	-
Ατομικοί/ψυχολογικοί	1.9	1.3	2.2	1.6	-	-
Έλλειψη γνώσεων	2.2	1.5	2.7	1.8	2.4	.01*
Εγκαταστάσεις/υπηρεσίες	2.8	1.6	2.9	1.6	-	-
Πρόσβαση/οικονομικά	2.1	1.4	2.9	1.8	4.5	.00**
Έλλειψη παρέας	2.4	1.6	2.7	2.0	-	-
Έλλειψη ενδιαφέροντος	2.5	1.8	3.2	2.0	2.7	.00*

* $p < .05$, ** $p < .01$

Διαφορές ως προς την ηλικία

Για να ελεγχθούν οι διαφορές στους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής ως προς την ηλικία πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις διακύμανσης (One Way Anova). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η ηλικία αποτέλεσε παράγοντα διαφοροποίησης των ανασταλτικών παραγόντων «έλλειψη χρόνου» ($F_{(3,299)}= 4.88$, $p < .05$) και «έλλειψη γνώσεων» ($F_{(3,299)}= 3.85$, $p < .05$). Για να διερευνηθούν περαιτέρω οι διαφορές μεταξύ

των ηλικιακών ομάδων έγινε η posthoc ανάλυση του Scheffe. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης, στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν για τον παράγοντα «έλλειψη χρόνου» ανάμεσα στις ηλικιακές ομάδες 26-35 και 46+ με υψηλότερο μέσο όρο στην μικρότερη ηλικιακή ομάδα. Ακόμη διαφορές παρατηρήθηκαν για τον παράγοντα «έλλειψη γνώσεων» ανάμεσα στις ηλικιακές ομάδες 18-25 και 46+ με υψηλότερο μέσο όρο την μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα (πίνακας 4).

Πίνακας 4. Έλεγχος διαφορών των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής ως προς την ηλικία

	Η λ ι κ ι α κ έ ς ο μ ά δ ε ς								F	p
	18-25		26-35		36-45		46+			
	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ	ΜΟ	ΤΑ		
Έλλειψη χρόνου	3.9	1.6	4.4	1.5	3.9	1.6	3.3	1.9	4.8	.00*
Ατομικοί/ψυχολογικοί	2.0	1.3	2.3	1.6	1.8	1.4	2.1	1.5	-	-
Έλλειψη γνώσεων	2.0	1.7	2.5	1.9	2.4	1.6	3.0	1.6	3.8	.04*
Εγκαταστάσεις/υπηρεσίες	2.8	1.4	3.3	1.6	2.9	1.7	2.8	1.6	-	-
Πρόσβαση/οικονομικά	2.6	1.6	2.7	1.9	2.5	1.7	2.6	1.8	-	-
Έλλειψη παρέας	2.6	1.8	2.8	2.0	2.2	1.6	2.7	1.9	-	-
Έλλειψη ενδιαφέροντος	2.8	1.8	3.0	1.9	2.9	2.0	3.0	2.1	-	-

*= $p < 0.05$

Διαφορές ως προς τα χρόνια εμπειρίας

Για να ελεγχθούν οι διαφορές στους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής ως προς τα έτη ενασχόλησης των συμμετεχόντων σε χορευτικές δραστηριότητες πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις διακύμανσης (One Way Anova). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η εμπειρία αποτέλεσε παράγοντα διαφοροποίησης του ανασταλτικού παράγοντα «έλλειψη παρέας» ($F_{(2,299)} = 3.20, p < .05$). Για να διερευνηθούν περαιτέρω οι διαφορές μεταξύ των ομάδων με διαφορετική εμπειρία έγινε η posthoc ανάλυση του Scheffe. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ανάλυσης, στατιστικά σημαντικές διαφορές παρατηρήθηκαν για τον παράγοντα «έλλειψη παρέας» ανάμεσα σε αυτούς που είχαν εμπειρία μικρότερη των 3 ετών και σε αυτούς που είχαν εμπειρία πάνω από 11 έτη με υψηλότερο μέσο όρο τους πιο έμπειρους (πίνακας 5).

Πίνακας 5. Έλεγχος διαφορών των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής ως προς τα έτη εμπειρίας

	Εμπειρία						F	p
	>3 έτη		4-10		11+			
	M.O	T.A	M.O.	T.A	M.O.	T.A.		
Έλλειψη χρόνου	4.0	1.7	3.7	1.6	3.7	1.7	-	-
Ατομικοί/ψυχολογικοί	2.0	1.4	2.3	1.6	1.9	1.3	-	-
Έλλειψη γνώσεων	2.6	1.6	2.6	1.9	2.3	1.6	-	-
Εγκαταστάσεις/υπηρεσίες	2.9	1.7	2.9	1.7	2.8	1.5	-	-
Πρόσβαση/οικονομικά	2.8	1.8	2.8	1.9	2.4	1.4	-	-
Έλλειψη παρέας	2.3	1.9	2.5	1.9	2.9	1.7	3.2	.04*
Έλλειψη ενδιαφέροντος	3.0	1.9	3.1	1.9	2.9	1.9	-	-

*= $p < 0.05$

Διαφορές ως προς τη συχνότητα συμμετοχής

Για να ελεγχθούν οι διαφορές στους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής ως προς τη συχνότητα συμμετοχής στις χορευτικές δραστηριότητες πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις διακύμανσης (One Way Anova). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η συχνότητα συμμετοχής δεν αποτελεί παράγοντα διαφοροποίησης των ανασταλτικών παραγόντων (πίνακας 6).

Πίνακας 6. Έλεγχος διαφορών των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής ως προς τη συχνότητα συμμετοχής

	Συχνότητα συμμετοχής						F	p
	1 φορά		2 φορές		3+			
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.		
Έλλειψη χρόνου	3.9	1.6	3.8	1.7	4.0	1.7	-	-
Ατομικοί/ψυχολογικοί	2.1	1.5	2.1	1.6	2.0	1.2	-	-
Έλλειψη γνώσεων	2.7	1.8	2.4	1.7	2.3	1.2	-	-
Εγκαταστάσεις/υπηρεσίες	2.9	1.4	2.8	1.7	2.9	1.6	-	-
Πρόσβαση/οικονομικά	2.7	1.7	2.6	1.8	2.5	1.5	-	-
Έλλειψη παρέας	2.7	1.9	2.6	1.9	2.3	1.7	-	-
Έλλειψη ενδιαφέροντος	3.0	1.9	2.9	2.0	2.8	1.8	-	-

*= $p < 0.05$

Σχέση ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής και συνολική ικανοποίησης

Για να εξεταστεί η σχέση μεταξύ των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής ενηλίκων σε χορευτικές δραστηριότητες και της συνολικής ικανοποίησης τους υπολογίστηκε ο συντελεστής συσχέτισης Pearson (r) (πίνακας 7).

Πίνακας 7. Συσχετίσεις μεταξύ της των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής και της συνολικής ικανοποίησης των συμμετεχόντων

	Συσχετίσεις							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Έλλειψη χρόνου	1							
2. Ατομικοί/ψυχολογικοί	.214*	1						
3. Έλλειψη γνώσεων	.240**	.435**	1					
4. Εγκαταστάσεις/υπηρεσίες	.279**	.394**	.567**	1				
5. Πρόσβαση/οικονομικά	.242**	.432**	.501**	.445**	1			
6. Έλλειψη παρέας	.236**	.375**	.410**	.389**	.549**	1		
7. Έλλειψη ενδιαφέροντος	.280**	.310**	.415**	.409**	.512**	.356**	1	
8. Συνολική ικανοποίηση	-.197*	-.208*	-.218*	-.195*	-.147*	-.160*	-.189*	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

Από τα αποτελέσματα διαπιστώθηκε ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής και της συνολικής ικανοποίησης τους.

Συζήτηση

Η έρευνα εξέτασε την παραγοντική ισχύ της κλίμακας «Ανασταλτικών Παραγόντων στην Αναψυχή» στο χώρο του παραδοσιακού χορού. Η διερευνητική παραγοντική ανάλυση επιβεβαίωσε την παραγοντική δομή του μοντέλου των επτά ανασταλτικών παραγόντων: Έλλειψη Χρόνου, Ατομικοί / Ψυχολογικοί, Έλλειψη Γνώσεων, Εγκαταστάσεις / Υπηρεσίες, Πρόσβαση / Οικονομικά, Έλλειψη Παρέας, Έλλειψη Ενδιαφέροντος. Επίσης οι δείκτες εσωτερικής συνοχής όλων των παραγόντων υποστήριξαν αξιόπιστα την κλίμακα.

Ο μεγαλύτερος ανασταλτικός παράγοντας για την συμμετοχή ενηλίκων σε δραστηριότητες παραδοσιακού χορού αναδείχθηκε η έλλειψη χρόνου. Το ίδιο αποτέλεσμα προέκυψε σε ανάλογο τύπου έρευνες για διαφορετικές δραστηριότητες (Alexandris & Carroll, 1997b; Alexandris & Carroll, 1997a). Η έλλειψη χρόνου,

σχετίζεται με τον σύγχρονο τρόπο ζωής των ανθρώπων και τις γενικότερες υποχρεώσεις τους. Το γεγονός αυτό θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τις διοικήσεις των φορέων που προσφέρουν τις χορευτικές δραστηριότητες και να υιοθετούν περισσότερο ευέλικτα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Ο ατομικός/ψυχολογικός παράγοντας φαίνεται ότι είναι ο λιγότερο σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας στις χορευτικές δραστηριότητες. Η έλλειψη ικανοτήτων, αυτοεκτίμησης, φυσικής κατάστασης και τα προβλήματα υγείας αξιολογούνται ως τα μικρότερα εμπόδια για την συμμετοχή των ενηλίκων, γεγονός που δεν συμβαδίζει με ευρήματα άλλων ερευνών (Alexandris, Grouios, Tsorbatsoudis & Bliatsou, 2001).

Γενικότερα φαίνεται ότι οι ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής βιώνονται με χαμηλή ένταση από τους συμμετέχοντες δηλαδή δεν είναι ισχυρά εμπόδια. Το γεγονός αυτό αποτελεί ιδιαίτερα θετικό για την αύξηση της συμμετοχής και την ανάπτυξη των χορευτικών δραστηριοτήτων.

Γενικά η γυναικεία συμμετοχή στις χορευτικές δραστηριότητες είναι μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών αν και τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι γυναίκες βιώνουν πιο έντονα τους παράγοντες που αναστέλλουν την συμμετοχή τους με εξαίρεση την έλλειψη χρόνου. Στατιστικά σημαντικές διαφορές βρέθηκαν για τους παράγοντες «έλλειψη γνώσεων», «πρόσβαση/οικονομικά» και «έλλειψη ενδιαφέροντος». Αποτελέσματα που αναδεικνύουν τις διαφορές μεταξύ των δυο φύλων έχουν προκύψει σε προγενέστερες έρευνες (Jackson & Henderson, 1995; Raymore et al., 1994; Alexandris & Carroll, 1997b).

Η ηλικία φαίνεται ότι αποτελεί παράγοντα που επηρεάζει την συμμετοχή σε χορευτικές δραστηριότητες. Συγκεκριμένα η «έλλειψη χρόνου» αποτελεί σημαντικό παράγοντα που εμποδίζει περισσότερο την ηλικιακή ομάδα 26-35 ετών να συμμετέχει σε σχέση με τους ενήλικες ηλικίας πάνω από 46 ετών. Ακόμη η «έλλειψη γνώσεων» αποτελεί σημαντικότερο ανασταλτικό παράγοντα για τους ενήλικες ηλικίας πάνω από 46 ετών σε σχέση με την ηλικιακή ομάδα 18-25. Το τελευταίο εύρημα υποστηρίζεται από ανάλογο αποτέλεσμα έρευνας (Alexandris & Carroll, 1997b).

Επίσης η «έλλειψη παρέας» είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας ανάλογα με την εμπειρία που έχουν οι ενήλικες από την συμμετοχή τους σε χορευτικές δραστηριότητες. Για τους πιο έμπειρους χορευτές φαίνεται ότι η παρέα και η κοινωνική συναναστροφή

αποτελεί σημαντικότερο παράγοντα αναστολής της συμμετοχής τους σε σχέση με τους αρχάριους.

Η υψηλή συνολική ικανοποίηση (M.O. 9.0 - T.A. 1,3) που νιώθουν οι συμμετέχοντες σε συνδυασμό με την στατιστικά σημαντική αντίστροφη σχέση της με τους ανασταλτικούς παράγοντες δείχνει ότι όσο μικρότερα είναι τα εμπόδια συμμετοχής στις χορευτικές δραστηριότητες τόσο μεγαλύτερη είναι η ικανοποίησή τους.

Τα αποτελέσματα της έρευνας προσφέρουν στις διοικήσεις των συλλόγων προτάσεις και ιδέες για την πρακτική εφαρμογή τους. Η διατήρηση και πολύ περισσότερο η αύξηση του αριθμού των συμμετεχόντων στις χορευτικές δραστηριότητες στις παρούσες δύσκολες οικονομικές συνθήκες είναι ζωτικής σημασίας για τη βιωσιμότητά τους. Αυτονόητη μέριμνα των διοικήσεων των φορέων που αναπτύσσουν σχετικές δραστηριότητες είναι η μείωση ή αν είναι δυνατό εξάλειψη των εμποδίων συμμετοχής.

Βιβλιογραφία

Αβουρδιάδου Σ., Αλεξανδρής Κ. & Κουθούρης Χ. (2007). Παράγοντες που διαμορφώνουν τη συμμετοχή στη χιονοδρομία αναψυχής. Διαφορές λόγω δημογραφικών χαρακτηριστικών και συχνότητας συμμετοχής. *Διοίκηση Αθλητισμού και Αναψυχής*, 4(2), 2-21.

Alexandris, K. & Carroll, B. (1997a). An analysis of leisure constraints based on different recreational sport participation levels: Results from a study in Greece. *Leisure Studies*, 19, 1-15.

Alexandris, K. & Carroll, B. (1997b). Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: results from a study in Greece. *Leisure Studies*, 16, 107-125.

Alexandris, K. & Carroll, B. (1999). Constraints on recreational sport participation in adults in Greece: Implications for providing and managing sport services. *Journal of Sport Management*, 13, 317-332.

Alexandris, K., Grouios, G., Tsorbatsoudis, Ch., & Bliatsou, A. (2001). Relationship between perceived constraints and commitment to recreational sport participation of university students in Greece. *International Journal of Management*, 2, 282-296.

- Alexandris, K., Kouthouris, C., Funkc, D. & Chatzigianni, E. (2008). Examining the relationships between leisure constraints, involvement and attitudinal loyalty among greek recreational skiers. *European Sport Management Quarterly*, 8, 3, 247-264.
- Alexandris, K., Kouthouris, Ch. & Girgolas, G. (2007). Investigating the relationships among motivation, negotiation and intention to continuing participation: A study in recreational alpine skiing. *Journal of Leisure Research*, 39, 4, 648-667.
- Alexandris, K., Tsorbatzoudis, Ch., & Grouios, G. (2002). Perceived constraints on recreational sport participation: Investigating their relationship with intrinsic motivation, extrinsic motivation and amotivation. *Journal of Leisure Research*, 34(3), 233-252.
- Andronikidis A., Vassiliadis Cr., Priporas C. & Kamenidou I. (2007). Examining Leisure Constraints for Ski Centre Visitors: Implications for Services Marketing. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 15, 4, 69 – 86.
- Balaska, P. & Kouthouris, Ch. (2014). Promoting Sport Participation in Greece: Issues and Challenges. *International Journal of Sport Management, Recreation & Tourism*, 13, 63-84.
- Carroll, B. & Alexandris, K. (1997). Perception of constraints and strength of motivation: Their relationship to recreational sport participation. *Journal of Leisure Research*, 29, 279-299.
- Chick, G. & Dong, E. (2003). Possibility of refining the hierarchical model of leisure constraints through cross-cultural research. *Proceedings of the 2003 Northeastern Recreation Research Symposium*.
- Crawford, D., Jackson, E., & Godbey, G. (1991). A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 13, 309-320.
- Crawford, D.W., & Godbey, G. (1987). Reconceptualising barriers to family leisure. *Leisure Sciences*, 9, 119-127.
- Δαμιανίδης, X., Κουθούρης, X. & Αλεξανδρή, Κ. (2007). Παράγοντες που αναστέλλουν την συμμετοχή μαθητών και μαθητριών σε εξωσχολικές δραστηριότητες αθλητισμού αναψυχής. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή και στον*

Αθλητισμός, 5, 379-385.

- Θεοδωράκης, Ν., Αλεξανδρής, Κ., Πανοπούλου, Κ. & Βλαχόπουλος, Σ. (2008). Παράγοντες που επηρεάζουν ανασταλτικά την ανάμειξη σε δραστηριότητες παραδοσιακού χορού. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 6 (2), 212 – 221.
- Filippou, F., Goulimaris, D., Baxevanos, S. & Genti, M. (2010). Adult attendance in Greek traditional dancing classes, *Exercise and Quality of Life*, 2, 1, 15-28.
- Filippou, F., Goulimaris, D., Mihaltsi, M. & Genti, M. (2010). Dance and cultural tourism: The effect of demographic characteristics on foreigners' participation in traditional Greek dancing courses. *Studies in Physical Culture and Tourism*, 17, 1, 63-71.
- Godbey, G. (1985). Non-participation in public leisure services: A model. *Journal of Park and Recreation Administration*, 3, 1-13.
- Hawkins, B. A., Peng, J., Hsieh, K., & Eklund, S. J. (1999). Leisure constraints: A replication and extension of construct development. *Leisure Sciences*, 21, 179-192.
- Hinch T. & Jackson E. (2000). Leisure Constraints Research: Its Value as a Framework for Understanding Tourism Seasonability. *Current Issues in Tourism*, 3, 2, 87 – 106.
- Hudson, S., Hinchb, T., Walker, G. & Simpson, B. (2010). Constraints to sport tourism: a cross-cultural analysis. *Journal of Sport & Tourism*, 15, 1, 71–88
- Jackson, E. (1988). Leisure constraints: A survey of past research. *Leisure Sciences*, 10, 203–215.
- Jackson, E. (1991a). Leisure constraints/constrained leisure: special issue introduction. *Journal of Leisure Research*, 23, 279-285.
- Jackson, E. (1991b). Special issue introduction: leisure constraints/constrained leisure. *Leisure Sciences*, 13(4), 273-278.
- Jackson, E. (1993). Recognising patterns of leisure constraints: Results from alternative analyses. *Journal of Leisure Research*, 25, 129-149.
- Jackson, E.L. (2000). Will research on leisure constraints still be relevant in the twenty-

- first century? *Journal of Leisure Research*, 32, 62–68.
- Jackson, E. & Henderson, K. (1995) Gender-based analysis of leisure constraints, *Leisure Sciences*, 17, 31–51.
- Κουθούρης Χ., Αλεξανδρής Κ. & Γκόλτσιος Κ. (2005). Ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής στο ποδόσφαιρο αναψυχής (Γήπεδα μικρών διαστάσεων). *Φυσική Αγωγή & Αθλητισμός*, 6, 18-32,
- Κουθούρης Χ., Αλεξανδρής Κ., Γιοβάνη Χ. & Χατζηγιάννη. (2005). Ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής στη χιονοδρομία αναψυχής. *Αναζητήσεις στην Φυσική Αγωγή & στον Αθλητισμό*, 3,1, 55-63.
- Κουθούρης, Χ, Αλεξανδρής, Κ., & Μπουντόλου, Μ. (2005). Στρατηγικές διαπραγμάτευσης έναντι ανασταλτικών παραγόντων για συμμετοχή στο ποδόσφαιρο αναψυχής. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 3(3), 255-263.
- Κουθούρης Χ., Κοντογιάννη, Ε. & Αλεξανδρής, Κ. (2008). Λόγοι αναστολής συμμετοχής σε δραστηριότητες αθλητισμού αναψυχής. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 6 (1), 67 – 78.
- Masmanidis Th., Gargalianos D. & Kosta G. (2009). Perceived constraints of greek university students' participation in campus *Recreational Sport Journal*, 33, 2, 150-166.
- Κουθούρης Χ., Τζουβίστα Α. & Αλεξανδρής Κ. (2006). Παράγοντες που περιορίζουν τη συμμετοχή στην κολύμβηση αναψυχής. *Άθληση και Κοινωνία*, 43, 48-56
- Masmanidis, Th., Tsigilis, N. & Kosta, G. (2015). Perceived constraints of campus recreational sports programs: Development and validation of an instrument. *Journal of Physical Education and Sport Management*, 6, 2, 9-18.
- Matsumoto, D. & Yoo, S-H. (2006). Toward a new generation of cross-cultural research. *Perspectives on Psychological Science*, 1, 3, 234–250.
- Palen L-A, Patrick M., Gleeson S., Caldwell L., Smith E., Wegner L. & Flisher A. (2010). Leisure Constraints for Adolescents in Cape Town, South Africa: A Qualitative Study. *Leisure Sciences*, 32, 5, 434 – 452.
- Parker G. (2007). The Negotiation of Leisure Citizenship: Leisure Constraints, Moral Regulation and the Mediation of Rural Place. *Leisure Studies*, 26, 1, 1 – 22.

- Pinto, B., Marcus, B., & Clark, M. (1996). Promoting physical activity in women: The new challenges. *American Journal of Preventive Medicine*, 12(5), 395-400.
- Raymore, L., Godbey, G., Crawford, D., & Von Eye, A. (1993). Nature and process of leisure constraints: An empirical test. *Leisure Sciences*, 15, 99-113.
- Raymore, L., Godbey, G. & Crawford, D. (1994) Self-esteem, gender and socioeconomic status: their relation to perceptions of constraint on leisure among adolescents, *Journal of Leisure Research*, 26, 99–118.
- Samdahl, D.M. & Jekubovich, N.J. (1997). A critique of leisure constraints: Comparative analyses and understandings. *Journal of Leisure Research*, 29, 430-452
- Shinew K., Floyd M. & Parry D. (2004). Understanding the Relationship between Race and Leisure Activities and Constraints: Exploring an Alternative Framework. *Leisure Sciences*, 26, 2, 181 – 199.
- Shogan D. (2002). Characterizing constraints of leisure: a Foucaultian analysis of leisure constraints. *Leisure Studies*, 21, 1, 27 – 38.
- Stodolska M. & Shinew K. (2010). Environmental constraints on leisure time physical activity among Latino urban residents. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 2, 3, 313 – 335.
- Walker, G.J., Jackson, E.L., & Deng, J. (2007). Culture and leisure constraints: A comparison of Canadian and mainland Chinese university students. *Journal of Leisure Research*, 39, 567–590.
- Walker, G.J., Jackson, E.L., & Deng, J. (2008). The role of self-construal as an intervening variable between culture and leisure constraints: A comparison of Canadian and mainland Chinese university students. *Journal of Leisure Research*, 40, 90–109.
- White D. (2008). A Structural Model of Leisure Constraints Negotiation in Outdoor Recreation. *Leisure Sciences*, 30, 4, 342 – 359.